

Інгурен Гутен

МИ ПОМИРАЄМО ЛИШЕ РАЗ

Роман

Анотація

Десь на півночі сучасної Європи загубився Постшварц. За чутками, тут тихо доживає своє життя Бог, який вирішив перевірити, як це – бути людиною на створеній ним землі. Коли все летить у прірву, ти якийсь час не можеш визначитись – хочеш зібрати себе наново чи вбити остаточно. Доля чи Бог – невідома вища сила, що всім керує, примхливо руйнує життя, зіштовхує у протистоянні найближчих і найкоханіших та дає шанс знищити або врятувати один одного. І самого себе.

© Інгурен Гутен, текст, 2023

© Ковач В., ілюстрація на обкладинці, 2023

Любому Нілу

Замість прологу

Десь неподалік від Постшварца

15 серпня 2019, десь о 5 ранку

Настрій буває двох видів: “люблю” та “не люблю”.

Сьогодні знімальний день, і я встаю ще до світанку. П'ю натщесерце традиційні дві філіжанки кави, швидко вмиваюся, чищу зуби, натягну джинси й светра. Зупиняюся на мить перед дзеркалом. Звідти на мене дивиться красива жінка років із тридцять зі жвавими блакитними очима, худорлявим обличчям і стрункою статурою. Ми з нею змовницьки підморгуємо одна одній і посміхаємося. Кумедно... ніби нас двоє. Але я дійсно майже ніколи не пам'ятаю власної зовнішності, тому часом трохи дивуюся своєму відображенню.

Мурикаючи щось під носа, хапаю наплічник і рушаю до машини. Сьогодні я – “люблю”.

Адам дозволяє брати його джип, коли в нього вихідний. Сьогодні він їде до студії, а я сідаю у свій “міні” й налаштовую навігатор.

Люблю вставати рано та їхати куди-небудь. Немов таланить у такий спосіб обдурити галасливий світ, доки він спить, і вирвати кілька годин для себе. Коли траси порожні, а зірки ще не згасли, – думки прозорі, невагомі й прості. Сіра стрічка дороги тягне за собою в передсвітанковому просторі, обриси якого поки ще приховані й неточні. І мене раптово переповнює вдячність за все, що є в моєму житті. І за всіх, хто в ньому присутній.

Одна маленька деталь блискавично проминає у сяйві фар, коли я перетинаю пішохідний перехід неподалік від виїзду на трасу. На дорозі, майже відразу за зеброю, серед дріб'язку скалок від автомобільного скла лежить дитячий черевик. Я різко вивертаю праворуч, аби не наїхати на нього, проте все ж наїжджаю заднім колесом. Серце калатає. Затерплими руками я викручую кермо й гальмую на узбіччі. Вивалююся з машини, із серпневого недільного ранку, із реальності, знову опиняючись там, звідки

понад рік намагалася втекти за допомогою алкоголю, марихуани, психотерапії, антидепресантів, алкоголю, психотерапії, марихуани.

– Опиши це місце.

– Герметична прозора сфера, яка відокремлює мене від світу. Тут громова тиша... і постійний ниючий біль.

– Але мене ти ж чуєш?

– Ти десь зовні. Ти, кімната, моє тіло, яке щось промовляє, ходить, робить... Усе це здається нереальним, безтілесним, як проєкції на поверхні сфери. І тиша тут гучніша за ревіння реактивних двигунів.

– Єво, ти там сама?

– Ні.

Частина І.
Невідворотність

Розділ 1.

Ітан

Ленні сновигає туди-сюди вздовж будівельних риштувань і волає в слухавку. Його крики раз по раз перекриває дзижчання шліфувальної машини. Я ледачо стою біля джипа. Смажить сонце та хочеться курити. Коли в Ленні трапляються особливо буйні напади ділової активності, я, зазвичай, намагаюся кудись дременути, проте сьогодні ми поїхали разом інспектувати об'єкти і це на цілий день. Варто розслабитися та поставитися до його волення настільки ж смиренно, як і до нещадного сонця.

Кілька років тому в Постшварці оголосили про остаточну перемогу корупції. Тобто перемогу над корупцією, звичайно. Оновлена, повністю автоматизована система закупівель і невсипущий громадський контроль не дозволяють тепер чинити жодних маніпуляцій. Для нас із Ленні – це плюс. Ми виграли кілька тендерів, і за останні роки я стала модним архітектором.

Першу мою велику тендерну роботу, проєкт лялькового театру, багато експертів нещадно ганили, наступною – стримано захоплювалися, а коли нам вручили престижну міжнародну нагороду за театр, критики заткнули пельки.

Ленні – мій партнер по бізнесу. Нещодавно йому виповнилося сорок років. У минулому фінансовий брокер, кароокій брюнет із вольовим підборіддям, на зріст трохи вищий за мене – загалом, можна вважати, спортивної статури, якщо не брати до уваги антистресової подушки десь біля талії. Він полюбляє ладно пошиті костюми та обливається парфумом так, що при зустрічі з ним здається, ніби хтось умазав тобі мішком цементу по обличчю. Ленні опікується всією адміністративно-організаційною частиною бізнесу, я – архітектурою, а будівельні роботи ми куруємо спільно. Нам добре працюється, проте я намагаюся тримати певну відстань у спілкуванні з ним. Інакше кажучи – не дружити.

Нині ми перебуваємо на майданчику, де зводиться скромний, десь на півтори тисячі метрів квадратних, особняк для одного колишнього міністра, щойно відправленого у відставку.

Я от розмірковую, чи встиг він накрасти ще до перемоги корупції – пардон, перемоги над корупцією – чи ж корупція переможена ще якби не остаточно.

Останнім часом до нас надходить багато приватних замовлень і всі в один голос клієнти воліють абсолютно ексклюзивний, унікальний, індивідуальний проєкт – “аби ні в кого такого не було”, як висловилося ексклюзивно вифарбована леопардова блондинка з індивідуально накачаною присіданнями дупою та унікально нашпигованими ботоксом губами.

Якось я була присутня на вечірці з нагоди новосілля у зведеному нами особняку та усвідомила, що принцип “аби ні в кого такого не було” є основоположним у наших замовників. Він проглядався в кожній деталі: від вибору музикантів і меню – до вбрання та способів розважання гостей.

Більшість жінок примудрилися вбратися так, аби при цьому не мати вигляд одягнених, і нагадували комбінації різдвяної ялинки та експонатів виставки досягнень естетичної медицини, як, утім, частенько і її поразок. Чоловіки теж не пасли задніх. Умовно їх можна було розподілити на два табори: “класики” – у костюмах із нескромно поблискуючими на зап’ястях годинниками вартістю з престижну автівку, а то й квартиру; і “неформали” – у хутрі, пір’ї, атласі, лосинах, брендових ботах із аксесуарами всіх кольорів веселки.

Родзинкою вечора став перформанс. Усіх гостей збирають перед спорудженою в саду сценою, і, коли настає тиша, на подіум піднімається худорлявий, повністю оголений юнак. Публіка збуджено свистить та аплодує, а в мене перехоплює подих.

Я одразу впізнаю його та здогадуюся, що буде далі. Цей перформанс він проводив місяць тому біля мерії, і про нього написала вся місцева й міжнародна преса. Я не знаю, чим принадили сюди цього юного, ідеалістичного і, схоже, наївного хлопчину. Може, спромоглися переконати, що тут будуть якісь впливові особи і його послання буде почуто.

Я відходжу вбік від сцени, притуляюся до колони й спостерігаю за спостерігачами. За тим, як змінюються обличчя цього, спрагло до видовищ золотого товариства, коли художник замість очікуваного ними еротичного шоу відрізає скальпелем смужку шкіри з власних грудей на знак протесту проти вбивства тварин заради хутра та шкіри. Відрізає – і, розмахнувшись, кидає прямисінько в натовп чоловіків у страусиних черевиках та дам із крокодилячими сумками. Повітря стає густим, елітна публіка застигає в повній тиші, не знаючи, як реагувати, а художник, обличчя якого залишається незворушним, мовчки відвертається та йде геть.

І я розумію, що він таки вчинив мистецький акт, хоча навряд чи це усвідомив хто-небудь окрім мене.

– Такого точно ні в кого не було! – закочуючи очі з придигом вигукує платинова блондинка поруч зі мною.

Тоді ж я вирішила, що в мене такого точно більше не буде й поклала край світським раутам. Нехай Ленні сам вишукує корисні знайомства, йому це до снаги. На щастя, якщо я не хочу чогось робити, завжди можу послатися на тонкий душевний стан творчої натури, і Ленні, якому чужі будь-які форми мистецтва, не ставить мені зайвих питань.

Коли замовлень стало критично вдосталь, ми спочатку підняли ціни, а потім стали активно залучати субпідрядників.

Так у моєму житті з'являєшся ти.

Після ревізії особняка ми повертаємося до міста та вирушаємо до старого готелю на Андерсен-плац. Ми здійснюємо його реконструкцію. Це пам'ятник архітектури, складний об'єкт, до якого прикута посилена увага преси. За переказами, тут колись зупинявся й творив сам Ганс Христіан Андерсен. Історики Постшварца стверджували, що, не дочекавшись взаємності від легковажної Женні Лінд, дивакуватий письменник поспішно покинув крижаний Копенгаген, який його душив, і прибув до Постшварца. І саме в цьому готелі було написано "Снігову Королеву" – крик про нерозділене кохання. Інші ж біографи видатного казкаря зарозуміло стверджували, що тут він створив не більше однієї з безлічі своїх безвісних

п'єс. Проте Постшварц трепетно ставиться до вшанування генія; містяни очікують на казковий результат від реконструкції, і ми намагаємося це виправдати з усіх сил.

В одному з адміністративних кабінетів готелю ми облаштували тимчасовий штаб. Саме тут, у другій половині одного з останніх днів квітня, я зустрічаю тебе.

Ленні підписав угоду з твоєю компанією і нам доведеться зустрічатися регулярно впродовж подальших восьми місяців. У тебе блискуча репутація на ринку і за плечима кілька успішно реалізованих проєктів такого ж плану і рівня складності, як готель. Я бачила тебе раніше на якомусь заході, але дуже давно й здалеку. З тієї відстані, з якої неможливо було розгледіти до болю зворушливі вії, які обрамляють твої лагідні блакитні очі.

І, господи, який же ти високий.

– Ітан, – відрекомендуєшся ти.

Потискуючи простягнуту руку, я вмить відчуваю, що ти мені подобаєшся. Дуже. Це захоплює мене зненацька. Ти розповідаєш про геодезію та експертизу фундаментів, говориш швидко, по суті й дуже професійно, а мої думки так і намагаються розповзтися в різні боки. Зустріч тягнеться годину або півтори і весь цей час мені здається, що найприроднішим у цій ситуації було б наблизитися та поцілувати тебе.

Ленні з серйозним виглядом хитає головою й додає нічого не значущі репліки. У нього приголомшливий талант – ні на чому не розуміючись достеменно, уміти об'єднувати власні поверхневі уявлення про речі в цілком робочу картинку. Але, щоб вона реалізувалася на практиці, за його спиною повинні стояти такі, як ти і я. Коментарі Ленні допомагають мені прийти до тями та відволіктися від споглядання твоїх красивих рук, милих зморшок, які скупчуються навколо очей, коли ти посміхаєшся, і тремтливих відчуттів у моєму животі.

Після наради ми виходимо з готелю і з'ясовуємо, що пекуче від ранку квітневе сонце вередливо сховалося за хмарами й змінилося на грозу. Ти розкриваєш наді мною парасольку, піднімаєш згин ліктя, і я беру тебе під руку. До парковки метрів із п'ятдесят, і доки ми йдемо, у повітрі між нами я відчуваю електричні розряди, до яких додаються блискавка й гуркіт

грому з небес. Мені знайомі такі моменти досить добре, аби зрозуміти, що ти також відчуваєш подібне. Це таємне переживання на двох, із тих, безцінних, які закарбовуються в пам'ять назавжди. А ще – нечутне й незриме для довкілля. От Ленні продовжує базікати далі, нічого не помічаючи.

Мені вкрай нечасто хтось подобається, і якщо таке трапляється, то, зазвичай, призводить до стосунків. У деяких моїх друзів стається нерозділене кохання, в інших буває безліч нічого не значущих симпатій або інтрижок на день, проте в мене це відбувається по-іншому, я монопрограмна людина: одна пристрасно улюблена робота й жодних хобі, один пристрасно коханий чоловік і жодних запасних варіантів.

Але проблема в тому, що я завжди була категорично налаштована проти службових романів. І я вирішую, що для нас важливіше за все робота. Зробимо проєкт – а далі побачимо. На той час, може, уже все й саме розсмокчеться. Ти мені подобаєшся до тремтіння, до сум'яття, майже до втрати самовладання і мене це лякає.

Якщо поглянути з філософської точки зору, кожна подія, явище – і людина як явище – містить у собі минуле й майбутнє, та іноді ці минуле й майбутнє можна чітко побачити в сьогоденні. Глибоко – дуже глибоко – усередині я відчуваю, що ми обов'язково будемо разом, і це лише питання часу. Немов мені показали кадр із фільму, який ще не вийшов у прокат. Я відчуваю, що ти свій, мій, рідний до самих кісток, між нами немає відстані та бар'єру. Проте заперечую й жону геть ці почуття. Я розлучилася з однією людиною рік тому, і за цей рік звикла до врівноваженого життя на самоті з фокусом на роботі.

Проте, коли я розумію, що теж подобаюся тобі, тішусь наче підліток.

На початку червня ми їдемо на дводенну конференцію в Гауфдам. Тут відбудеться презентація нашого проєкту та кілька цікавих семінарів з будівельних технологій. Увечері Ленні залишається в готелі на фуршет, а ми з тобою втікаємо та блукаємо містом, розмовляючи на сторонні теми.

На набережній за нами ув'язується кульгавий чоловік років шістдесяти з обличчям, сформованим із безлічі бриж. Начебто він схуд

кілограмів на п'ятдесят і шкіра під його очима та щоки обвисли оксамитовими ламбрекенами.

Чоловік намагається продати туристичні сувеніри: магнітики, поштівки, ручки й навіть картуза. Мені ніяково бачити муки людей, які змушені займатися невластивими для них речами заради виживання. Я дістаю кілька купюр і задорого купую старовинну поштівку, на якій зображено набережну Гауфдама п'ятдесят років тому. Чоловік дякує й ретельно утрамбовує гроші до потертого портмоне. Я помічаю, що він одягнений зі смаком, хоча вбрання його й не пошкодував час.

– Рушайте на північ, – чоловік махає рукою ліворуч, уздовж лінії моря.
– Через півтора кілометра ви вийдете до місця, де була зроблена ця світлина.

Ми проходимо півтора кілометра, але нічого схожого на пейзаж із поштівки не знаходимо. Ти дивишся на захід сонця, яке ось-ось потоне в морі.

– У мене, звичайно, рідкісний топографічний кретинізм, але якщо захід там, – ти вказуєш у бік моря, – то ми весь цей час ішли на південь, а не на північ.

Орієнтування на місцевості теж ніколи не було моєю сильною рисою, але я не можу з тобою не погодитися. Я здивовано знизую плечима й кручу поштівку в руках. На звороті дрібним шрифтом надруковано “Антегримм, 1983”. Ми регочемо та прямуємо далі.

Якщо знайти правильну точку огляду на березі моря, з неї помітно, що земля кругла, і планета здається трохи затишнішою. Тут узагалі чудово. Особливо поруч із тобою.

Ми сидимо на пустельній набережній на лаві навпроти моря й спілкуємося вже багато годин. Останні туристи давно зникли.

Ти сиплеш кумедними історіями, а потім не змінюючи інтонації кажеш:

– До речі, забув тобі розповісти. Мені кілька днів тому наснилося, наче я приходжу на якусь вечірку, там купа друзів, я з ними вітаюся, обіймаюся.

А потім бачу тебе і теж обіймаю та цілую, але якось зовсім не по-дружньому.

Я щойно зробила ковток води з пляшки й наприкінці цієї тиради, захлинаючись, мало не випльовую її.

– Ой, вибачай, – ти лясаєш мене долонею по спині, доки я намагаюся прокашлятися. – Це було несподівано.

Насправді несподіваним для мене було інше.

– Мені теж, – зізнаюся я, – наснилося щось подібне. Не такий сюжет, але суть приблизно та ж.

Ти запитуєш:

– А ти з кимось зустрічаєшся?

– Ні, а ти?

Ти хитаєш головою, ми синхронно повертаємося до моря і з хвилину мовчки споглядаємо прибій, завмерши у взаємному й зворушливому збентеженні.

Потім ти робиш поривчастий вдих і ніжно береш мою руку до своєї:

– Може, перекваліфікуємо ділову зустріч на побачення?

Ти підносиш мою долоню до губ і торкаєшся ними кінчиків пальців. Мені водночас хочеться й висмикнути руку, і щоб ця мить тривала якомога довше.

– Ітане, – починаю я, але ти перебиваєш:

– Дивно, – ти дивишся на мою долоню, – ти зовсім не пахнеш.

Ти цілуєш внутрішню сторону моєї долоні та втягуєш повітря.

– Зазвичай чужа шкіра має якийсь запах. А твоя – ні. Вона нічим не пахне.

Я відчуваю тепло твого дихання й мурашки на власній потилиці. Ти легенько трешся носом і губами об подушечки моєї долоні. Мої пальці та стійкі життєві принципи починають тремтіти, і я звільняю руку, доки не стало надто пізно.

– Ітане, ні, я не хочу... І в цілому, я проти службових романів. У мене був негативний досвід.

Ти киваєш, глибоко зітхаєш, і деякий час ми мовчимо.

Я майже фізично відчуваю, як хвиля теплої енергії, що йде від тебе, розбивається об мою стіну розсудливості, яка здається зараз майже безглуздою, і відкочується назад. Ти дістаєш сигарету, закурюєш.

– Ти ж не про Ленні? – уточнюєш ти розсіяно.

– Ні.

Ти знову кілька разів машинально хитаєш головою, поринувши у власні думки, а потім підводиш голову й проголошуєш:

– Я тобі не вірю, Єво.

– Правда, не Ленні. Як ти взагалі...

– Я не про це, – перебиваєш ти. Твої губи розтягуються в грайливій усмішці, яку я вже так люблю.

– Я не вірю, що ти не хочеш. Те, що ти сказала щодо службових романів, правда. Але на глибшому рівні – хочеш, я це відчуваю.

– На всіх своїх рівнях я хочу спати, – сліпуче посміхаюся я.

– Ти закриваєшся, я бачу, – похитуєш головою. Ідемо до готелю.

У готелі ми розходимося по своїх номерах. І не повертаємося до цієї розмови довгі місяці.

Поступово моїми улюбленими днями тижня стають вівторки та п'ятниці – дні, коли ми зустрічаємося в готелі. Навіть одвічні корки щоп'ятниці на Андерсен-плац не можуть зіпсувати мені, еммм, радість від високої честі здійснювати реконструкцію такого славетного пам'ятника архітектури? Ні, це й дійсно висока честь, престиж і професійна гордість, але я відверто підозрюю себе в подвійних мотивах.

Я люблю спостерігати, як ти працюєш, спілкуєшся з людьми, розв'язуєш проблеми, яких під час реконструкції виникає безліч, – будувати нові споруди в рази простіше. Я мимохіть ловлю себе на думці, що пишаюся тобою.

При зовнішній стриманості й спокої в тебе є затята пристрасть до роботи – як і в мене. Таких людей обмаль, і ми впізнаємо один одного здалеку. У Ленні, наприклад, теж є пристрасть, але іншого роду – до грошей, перемог і предметів престижу. До останніх, будьмо відвертими, він швидше за все зараховує й мене. А ми з тобою тішимося наче діти, коли в

нас виходить красива будівля. І ладні скоріш заробити менше, аніж заощадити на якості.

Я все намагаюся зрозуміти, коли саме в моїй свідомості сформувалося це “ми”? Ти продовжуєш мені снитися, й іноді межа між відчуттям тебе уві сні та наяву зменшується до повної умовності. У нас подібне почуття гумору, і, як з'ясувалося, ми слухаємо схожу музику. Це спричиняє в мене захват.

– Як на мене, музика – це взагалі первинна форма мистецтва, – кажу я. – І трансцендентне явище.

– Як це?

– Це прозвучить украй ненауково! – попереджаю я. – Звук – це ж хвиля. У фізичному світі він не існує як об'єкт або частка. Якщо зареєструвати все, що є в одну мить часу, то виявиться, що музики не існує.

– Але вона ж є.

– Є, – я посміхаюся. – Музика – це коливання, яке надходить з етеру в фізичний світ. Будь-яка творча ідея народжується

у вигляді подібного коливання. Воно опановує людиною, і, щоб звільнитися, людина шукає форму, вираження. Архітектура – це музика, що застигла в камені. Живопис – у вигляді картини. Література – у вигляді тексту. Але безпосередньо музика є найближчою до витоків. Якщо я переглядаю гарний фільм або читаю книгу, я завжди відчуваю в них музику – хвилі, які впливають і змінюють мене.

– А етер – це безтілесна субстанція?

– Навпаки. Етер – щільний, як чорна дірка. У ньому нічого не рухається, це масив інформації про все, що є, було й буде.

– Тобто, за твоєю теорією, матеріальний світ – вторинний. Навіть ілюзорний.

– Так. За моєю теорією, наш світ – примарний, як зображення на екрані для проєктора.

– Так, а де в цій схемі – енергія? Електрика?

– Не намагайся надати моїй теорії вигляду науковості.

– Чому б ні, чудова модель! Я б не сказав, що вона ненаукова.

– А яка?

– Вона абсолютно антинаукова!
– Навіть швидше псевдонаукова, так.
– Якщо все суще вже існує в етері, виходить, що насправді простору й часу немає?

– Отже, немає.
– Я підозрював. Інакше звідки я міг би іноді відчувати майбутнє так, ніби воно вже сталося.

Ти дивишся мені в очі, задоволено усміхаючись, і я, здається, навіть червонію. Але загалом – старанно тримаю дистанцію.

Через пів року ми стоїмо перед масивними дубовими дверима зали міської ради. Нам належить презентувати владі та громадськості проєкт реконструкції будівлі річкового порту. Ленні в сріблястому в смужку піжонському костюмі розмовляє телефоном збоку від нас. Сьогодні він, здається, вирішив убити своїм ароматом одним махом усю міську владу й громадськість разом узятих, оскільки в мене починають нестерпно пекти очі, варто йому підійти ближче, аніж на п'ять метрів.

Ти теж у костюмі, а я в напівстрогій сукні. Ми зустрічаємося поглядами, і в мене підкошуються ноги. Я відчуваю, що тобі хочеться поцілувати мене – так само нестерпно, як і мені. Я тихо говорю:

– Не дивися на мене так. Я провалю презентацію.

Цю ніч ми були разом і ледве розлучилися вранці, аби встигнути заїхати додому й перевдягнутися. Зазираючи тобі в очі, я знову жваво відчуваю твої пальці на своїх стегнах, губи на грудях і тебе всередині себе.

Ніщо не віщувало такого завершення вечора, коли ми зустрілися напередодні, щоб внести останні правки та зверстати остаточний файл презентації. У Ленні було похмілля, він посидів хвилин із двадцять і, перепросивши, утік, тим паче, що правки стосувалися лише технічної частини й він був нам не потрібен. Офіс давно спорожнів, ми залишилися наодинці.

Робота забрала не більше як годину, але нам не хотілося роз'їжджатися, і ми знайшли привід – пішли перекусити. Їжу принесли занадто швидко, у кав'ярні було занадто багато людей і мені було прикро

від того, що незабаром ми знову розлучимося і що знову теревенимо про якісь абстрактні нісенітниці. Я не пам'ятаю, у який точно момент вочевидь усвідомила свої почуття і що саме остаточно зламало мій ретельно вибудований опір. Опір, без якого я – звичайна дівчинка, відчайдушно закохана в хлопчика, який сидить зараз навпроти неї. І як би я себе не переконувала у зворотному, нічого важливішого за це почуття в моєму житті ось уже кілька місяців немає.

Напевно, це відкриття було досить красномовно написано на моєму обличчі, тому що ти раптово замовк, і ми просто дивилися одне на одного.

– Це остання можливість зупинитися, – пробурмотіла я. – Ти впевнений, що нам це потрібно?

– Єво, ну, досить. Ти мені снишся вже пів року.

Ми знайомі менше року, але я знаю тебе все життя, а може й не одне, у мене підкошуються ноги від твоєї присутності, і так не має бути, проте я відчуваю, що кохаю тебе. І волю, аби ти обійняв мене і не відпускав більше ніколи.

Далі все складається природно й просто. Через тиждень я переїжджаю до тебе. А ще через три ми відлітаємо на вікенд до Норвегії, і після повернення я приходжу в офіс з обручкою на руці. У Ленні буквально очі вилазять на лоба, і я глузую з нього донесхочу.

Дружина Ленні – бухгалтер і на початку спільної роботи мені довелося витримати кілька атак із його боку, аби захистити принцип, що родичі в нас не працюють. І Ленні з неприхованим задоволенням заявляє, що тепер ти не зможеш працювати на наших підрядах. Що ж, ми знайдемо в собі сили пережити цю колосальну втрату.

Хотілося б мені тут сказати, як заведено наприкінці казок: “І жили вони довго й щасливо”.

Розділ 2.

Нічого страшного

Він з'явився саме того квітневого вівторка, який заграв першим справжнім весняним теплом, – у день, коли чітко й переконливо усвідомлюєш, що зима відступила остаточно. У такі дні радикальна частина перехожих оптимістично вдягає футболки, а похливі консерватори вперто обливаються потом у пуховиках.

Лілі та Нік збираються в кіно, як зазвичай, безнадійно запізнюючись. Лілі сидить перед дзеркалом, управляючись у малюванні стрілок. Нік стрибає на лівій нозі, намагаючись проштовхнути праву в штанину, що заплуталася, і тримає в зубах еклер. Покінчити з еклером або хоча б зі штанами заважає те, що увага його міцно прикута до подій за вікном.

За маніпуляціями Ніка з цікавістю спостерігає юний напівретривер Пруст – із надією, що господар упустисть тістечко. Пруст – досить великий пес, у нього майже біла шерсть і різнобарвні очі – одне око коричневе, інше блакитне. Зовнішній вигляд і велична манера триматися виказує в ньому носія благородної крові, хоч і в недозволеній загальноприйнятими кінологічними стандартами комбінації.

Їхня квартира розташована на третьому поверсі багатоквартирного будинку на східній околиці Постшварца. У цьому районі досить дешева оренда, і мешканці будинку поділяються на дві основні категорії: оптимістично налаштована напівбогемна молодь, яка поки що не може собі дозволити переїхати ближче до центру міста, та зневірені й почасти навіть занепалі маргінали. Нік називає їхній район напівгетто, а їх із Лілі – напівхіпі.

Під вікнами будинку розкинулося озеро, наявність якого стала вирішальною під час вибору житла. Велика кількість комарів улітку й вологість узимку з лишком компенсувалися цілорічним простором для блукання ока, яке мало рідкісну можливість поплисти до дальнього краю озера, хлюпаючись на дрібній його брижі, злетіти слідом за птахом, що гніздиться на прибережних деревах, і, нарешті, попрямувати до зірок, не

будучи скутим похмурими паралелепіедами щільно розташованих поряд сусідніх будинків.

Стрибки Ніка закономірно призводять до того, що лунає тріск тканини, і він перестає стрибати, проте не припиняє дивитися у вікно.

– І-і! – мугикає Нік, у роті якого, як ми пам'ятаємо, знаходиться еклер.

– А-а, – відповідає Лілі, уп'яте стираючи примхливу стрілку.

– І-и у-и.

Лілі підходить до Ніка, забирає в нього з рота еклер і відкушує. Пруст розчаровано лягає, затуливши носа лапою і прикривши свої чудернацькі очі. Нік нарешті виплутує ногу із закрученої штанини, не відводячи погляду від вікна.

– Він стоїть на березі вже третю годину поспіль.

Лілі дивиться у вікно. Біля краю води, трохи осторонь від пляжу, зсугуливши плечі стоїть високий чорнявий чоловік у синій сорочці навипуск і синіх спортивних штанях із лампасами. Чоловік вирячується на водну поверхню, витягнувши ший вперед. На траві поряд із ним лежить поліетиленовий пакет із картатим шотландським принтом. На алеї з'являється парочка, і чоловік тривожно повертає голову в їхній бік, проводжаючи пекучим і настороженим поглядом. Так дивляться дикі тварини, оцінюючи, а чи становить для них хтось або щось небезпеку і чи не час тікати від неї. Парочка проходить повз, не звертаючи на нього уваги, і незнайомиць знову повертається до води, підходить до самого краю та починає ходити вздовж нього туди-сюди з відвертим занепокоєнням, ляскаючи випрямленими руками об поли. Раптово завмирає і знову нерухомо дивиться у воду.

– Як ти вважаєш, він людина?

Лілі ретельно вивчає незнайомця. Той рвучко повертається в бік їхнього будинку, і його гарячковий погляд ковзає по вікнах.

– Не думаю. Що в ньому людського? Крила? Дзьоб? Він зовсім не подібний до людини.

Нік починає крокувати вздовж вікна, копіюючи ходу й звички чоловіка на березі. Лілі заливисто регоче.

– Одягайся, пташко, ми запізнюємося в кіно.

Нік виразно оцінює поглядом Лілі, вбрання якої складається з ліфчика та смугастих домашніх шароварів, і голосно каркає.

Лілі – учителька молодших класів у гімназії на Андерсен-плац. Її клас називають експериментальним, тому що вона не дотримується суворих правил, заведених у школі, а навпаки всіляко заохочує творчість і креативність. Колеги бурчать, що на уроках у неї вічно панує бедлам, проте керівництво заплющує на це очі, тому що до неї на самому початку поскидали учнів із найнижчими результатами тестування. Від дітей ніхто не очікував нічого доброго: не б'ються до крові – і то досягнення.

Сама ж Лілі обожнює своїх безперспективних трієчників. Їхній процес пізнання й політ думки непередбачувані та заводять уроки в найрізноманітніші світи.

У найперший рік навчання вона уклала з учнями Пакт про Правду: правда визнається однією з найвищих цінностей.

Це означає, що вони один одному не брешуть і завжди намагаються докопатися до суті. При цьому, вона їх не карає за правду і зобов'язується чесно відповідати на будь-які питання.

Навіть чудернацькі.

– Сьогодні Джек запитав, як розмножуються таргани, – розповідає Лілі Нікові. – Я не знала що відповісти, ми почали гуглити, знайшли відео та запустили на проекторі. І саме в цю мить увійшла Тильда й запитала, що ми робимо.

– Коли не знаєш, що відповісти – кажи, що це філософське питання, – радить Нік.

Лілі розмірковує над його порадою.

– Хіба цей метод спрацьовує, коли тебе запитують про щось конкретне?

– А ти спробуй. Постав мені запитання!

– Коли ми одружимося?

– Це питання філософське!

– Так, спрацьовує, – подумавши, погоджується Лілі.

Утім, і сама Лілі готова відвести своїх учнів досить далеко від затвердженої державою шкільної програми та правил.

– Сьогодні тести! – оголошує вона.

І загадково посміхаючись, роздає аркушки із завданнями. Третьюкласники понуро крекочуть.

– Після тестів – рушаємо в похід. Ті, хто відповість швидко й правильно, матимуть честь розбити наш похідний намет. А в мене з собою канапки та яблука!

Лілі одягає картуза козирком назад, дістає з-під столу намет, наплічник і під зачарованими поглядами учнів дефілює до вільного місця в кінці класу. Діти розпочинають натхненно строчити.

Найнапруженішою частиною роботи Лілі є необхідність спілкуватися з керівництвом і, зокрема, брати участь у зборах. Директорка гімназії, місис Фітцпатрік, за чутками, перебувала на своїй посаді вічно. Подейкували, що колись вона була класною керівницею перед-перед-попереднього мера Постшварца, який давно вже помер у глибокій старості. Але, що б не базікали злі язики, енергії в неї хоч греблю гати – відверто кажучи, багато хто із задоволенням відбавив би хоч трохи.

Її вогненно-червона, досить проріджена пакля миготить то в одному, то в іншому куточку гімназії, наганяючи жах на учнів та особливо вразливих учителів. Різні заходи та збори вона влаштовує регулярно як для педагогічного складу, так і для учнів і їхніх батьків.

Добра й смирна Лілі завжди трималася з нею з непохитною ввічливістю, твердістю і залізною витримкою. Вона уважно вислуховувала всі побажання директорки, іноді навіть обговорювала деталі їхньої імплементації та продовжувала діяти на власний розсуд. Лілі сама не знає, звідки в неї береться така собі внутрішня сила під час спілкування з місис Фітцпатрік і чому її бракує на інших. Але поведінка Лілі абсолютно підкорила літню директорку, забезпечивши свободу щодо вибору педагогічних експериментів над її трієчниками.

Проте – не свободу від зборів. На педрадах енергійна місис Фітцпатрік могла рушати в тривалі й далекі мандрівки хвилями власних спогадів, не

завжди повертаючись у той самий порт, який залишила сорок хвилин тому. Іноді вона бралася виразно декламувати вірші або навіть абзаци педагогічних уривків напам'ять, тоді Лілі здавалося, що якщо її попрохати, – то вона з легкістю і заспіває, і станцює.

Нік, знаючи, що Лілі сидить на чергових зборах, починав строчити їй спекотні повідомлення: “На тобі мереживні трусики? Я хочу, щоб ти зараз непомітно опустила руку під стіл і погладила себе між ніг. Нумо, будь слухняною дівчинкою. Уяви, що це мій язик.” Лілі пирскала від сміху, червоніла, сварила Ніка, але якось він таки домігся, аби вона “на слабо” виконала його вказівки, і після цього сидіти на зборах стало набагато веселіше.

На відміну від Лілі, Нік досі не визначився зі своїми вподобаннями й займається багато чим одночасно: грає на гітарі й навчає цьому дітей, пише статті в різні блоги та видання, веде корпоративні вечірки, а якось навіть корпоративні тренінги, працює вожатим у дитячих таборах, а в переддень Різдва одягає шубу, бороду та підробляє Санта Клаусом. Однак, не заради грошей, а для задоволення.

Хоча найбільше його надихає самоосвіта. Нік ковтає книги, курси, майстер-класи та лекції різних напрямів, і була б у нього можливість, віддавав би навчання весь свій час. Сам він охрестив себе філософом і поетом. Віршів Нік не пише, і це, на його думку, ще раз підтверджує той факт, що він філософ.

Високі філософські роздуми дійсно відвідують його регулярно, і часто саме в ті миті, коли ситуація вимагає максимальної приземленості.

– Молодість – це захоплюючий час, коли все й усі навколо – і особливо ти сам – здаються цікавими й винятковими.

Ти п'яний, безтурботний і не досяг ще тієї точки, коли зрозумієш, що твоє життя може виправити лише метеорит, який знищить Землю. Тому цим часом треба користуватися на повну.

А смуток – смуток наздожене неминуче, але пізніше, – видає Нік, умостившись на дивані з телефоном у руках.

Лілі нависає над ним. Загрозливо, як їй здається, піднявши праву брову, вона розмахує рукою, з якої звисає гроно різнокольорових шкарпеток.

– Тебе смуток наздожене одразу. Досить байдикувати!

– Я не байдикую. Я розмірковую, – мугиче Нік.

– Про що?

– Про те, яка ж ти прекрасна!

Лілі швидко відвертається, щоб приховати посмішку й не порушити серйозність власного образу в його очах, і ходить по досить захаращеній кімнаті, продовжуючи збір урожаю шкарпеток і голосно обурюючись.

– Ти байдикуєш і граєш у гру, а не думаєш! Я погодилася тобі допомогти виключно через ангельську мою доброту, хоча, взагалі, твоя черга прибирати! У понеділок у тебе була репетиція, у вівторок заболіла спина, в середу не було натхнення, у четвер я працювала допізна, і ти сказав мені телефоном – що? Що все прибрав, але натомість... Ти що, мене знімаєш?

Повернувшись до Ніка, Лілі зауважує, що він тримає телефон, направивши на неї.

– Скажи, що кохаєш мене!

Лілі гордо випрямляється й урочисто заявляє:

– Я скажу, що ти справжній засранець!

І запускає в Ніка шкарпетками.

– Кохання мого життя Лілі й наше спільне життя, пані та панове! – Нік задоволено гмикає, завершує стрім у фейсбуку і ледь устигає відкласти телефон, як Лілі з криком морської чайки налітає на нього. Кілька секунд вони борсаються в ліжку, після чого переходять до полум'яних поцілунків.

Потрібно відзначити, що Лілі дійсно прекрасна. І водночас категорично не можна сказати, що сама вона вирізняється особливою організованістю та любов'ю до порядку. Тому що перед згаданим нею понеділком була неділя, а ще раніше – субота, причому саме та субота, коли наводити лад мала сама Лілі.

Але Нік програв їй чергу на прибирання в “Міста” і потайки вважав це несправедливим, тому що вона два рази назвала одне й те ж місто, а він не відразу це збагнув.

За другою вищою Нік психолог, а тому підходить, ну, або намагається підходити до їхніх взаємин розважливо. Питання прибирання порушується регулярно, причому по черзі ними обома, але оскільки ступінь гидливості й терпимості до безладдя у них десь таки збігається, він не вважає це за проблему. Тим паче, що це підтверджують якісь там психологічні дослідження.

Коли вони розпочали жити разом, Нік заявив, що план такий: якщо вони успішно переживуть кризу першого року спільного життя, то одружаться, а пройшовши кризу трьох років, заведуть дитину. З огляду на нонконформістський спосіб життя й погляди Ніка, Лілі в глибині душі підозрювала, що така класична річ, як шлюб, може виявитися не для нього. Вони прожили разом вже півтора року. Лілі безуспішно дочекала пропозиції руки та серця в день першої річниці, але замість цього Нік подарував їм Пруста.

Цуценяті було всього півтора місяця, його доводилося годувати 5-6 разів на день і приділяти багато уваги. Крім того, він був страшенно милим зі своїми кокетливими різнокольоровими вічками, і в Ніка раптом прокинувся натуральний материнський інстинкт. Він куйовдився з Прустом день і ніч, іноді навіть ревно не підпускаючи до нього Лілі, яку ця ситуація дуже забавляла.

Складна моральна дилема – чи можна займатися сексом у присутності собаки – спричиняла безліч дискусій у квартирі на Кіплінг-штрассе. Будучи виставленим за двері, Пруст скиглив, що засмучувало Ніка, а при щеняті Лілі відчувала себе ніяково. Зрештою, песик підріс, і Нік погодився, що для людського підлітка було б травмою застати батьків, які займаються сексом, – і це так само стосується і їхнього чотирилапого друга.

Лілі сприймала метушню Ніка з цуценям іронічно до одного випадку, який ледь не поставив крапку в їхніх стосунках.

Пруст завжди поводився на вулиці як пилосос, і за ним потрібно було пильнувати. Цуценяті було чотири або п'ять місяців, коли під час прогулянки він з'їв якусь гидоту з землі. Незабаром йому стало зле і вони терміново повезли малюка до ветеринарної клініки. Прусту зробили промивання шлунка, поставили на ніч крапельницю і вже наступного дня, на щастя, дозволили забрати.

Минула ніч була кошмарною для Ніка й Лілі, вони майже не спали та були виснажені тривогою. По дорозі з клініки, у таксі, коли слабке, але видужуюче щеня лежало на колінах Ніка й облизувало його руку, Лілі сказала:

- Нарешті, Пруст повернувся до своєї любої мами.
- Так, – розсіяно відказав Нік, – із тебе мами, мабуть, ніколи не вийде.
- Що ти маєш на увазі? – у Лілі все залякло всередині.
- Мені здається, у тебе геть відсутній материнський інстинкт. Навіть зі своїми учнями ти поводишся як сестра.

Нік замовк. Вони доїхали додому, не вимовивши більше ні слова. Лілі машинально випила з ним кави, одягла куртку й вислизнула з квартири. Вона блукала вулицями, зовсім не усвідомлюючи, де знаходиться й куди прямує. Нік зателефонував години через три, коли Лілі бездумно тинялася старим містом, у центрі Постшварца.

Лілі не відповіла на дзвінок. Вона стояла, нерішуче озиралася на всі боки й намагаючись пригадати, чи бувала тут раніше. Вузькі вулички старого міста були вимощені двохсотлітньою бруківкою, що здавалася вічною. У цей район мали право заїжджати на автомобілях тільки місцеві жителі, тому тут стояли тиша й спокій. Лілі не знала, куди йти, і повернула праворуч, у вузький і темний провулок, коли почула чоловічий голос:

- Там тупик!
- Тупик, – тихо повторила Лілі.

Вона втомлено озирнулася. Голос належав елегантному літньому чоловікові з артистично розпатланим по плечах волоссям, який стояв біля дверей похмурого особняка в готичному стилі.

- Вам потрібно в інший бік, – незнайомець привітно усміхнувся і махнув рукою. – За сімсот метрів опинитеся на Андерсен-плац.

– Дякую вам, – Лілі помовчала. – А як називається ця вулиця?

– Тупик Вічної весни.

– Чудернацька назва, – пробурмотіла вона.

– Цілком логічна, – відгукнувся незнайомець. – Природу не обдуриш – весна не буває вічною! За нею обов'язково має йти літо, – він підняв брови в жартівливому подиві, і Лілі звернула увагу, що одне око невідомого чоловіка сильно косить.

Вона вдячно хитнула головою та рушила у вказаному ним напрямку. Незнайомець і його слова про весну закарбувалися їй у пам'яті – напевно, тому, що вони прозвучали двозначно, перегукуючись із її думками.

На Андерсен-плац Лілі взяла таксі й поїхала додому.

Нік знесилено лежав на ліжку поряд із мирно сплячим Прустом. Лілі зайшла в кімнату, і він повільно сів. Вона збиралася з силами, аби сказати те, що хотіла сказати, коли раптом у нього з очей потекли сльози. Лілі теж почала плакати. Він обережно обійняв її та пригорнув до себе.

Вони пролежали мовчки в обіймах ще кілька годин, доки не заснули. Тільки вранці вони заговорили, і Нік попросив вибачення. Лілі відчувала, що ті слова не були сказані зопалу, в глибині душі він дійсно так уважав. Нік і сам точно не розумів, із чого та як сформувалося його упередження, проте після цієї ночі воно згоріло.

Загалом, вони стали ще ближчими один до одного, і жарти про одруження тривали. У наступні місяці Лілі поступово переходила від тонких натяків до товстих і, далі по наростаючій, від м'яких погроз до нахабного шантажу. І все це, зазвичай, супроводжувалося кумедними постами в соцмережах.

Одним словом, вони були щасливими.

Розділ 3.

Оксамитовий захід

Чи багато ви знаєте подружніх пар, які все життя прожили разом душа в душу? Не тому, що їхній союз скріпили спільний город, квартира, старий автомобіль або інше рухоме й нерухоме майно. І не тому, що вони відкладають розлучення до смерті своїх дітей, аби не травмувати їхньої ніжної психіки. І навіть не тому, що відчайдушно бояться залишитися самотніми або взагалі хоч чого-небудь бояться. А просто тому, що разом їм добре.

Якби ви поставили таке запитання будь-кому з друзів або знайомих подружжя Вернерів, ті не вагаючись назвали б їх.

У самому серці Постшварца причаїлися дивовижні вулички, де завжди панує напівсонна тиша. Ось на сусідній – у будні дні роздратовано гудуть десятками двигунів унутрішнього згоряння вічні корки, а ввечері й у вихідні сновигають натовпи гамірних туристів, і на кожному кроці зустрінеш ресторан, кав'ярню або, насамкінець, кіоск із хот-догами. А ще тут і там снують сумнівні молоді люди, які пропонують знімкуватися з пишнхвостими голубами з підрізаними крилами, придбати антикварну монету або зняти повію.

Але якщо завернути в малопомітну арку й піднятися метрів на триста вище крутим пагорбом – то потрапляєш у найтихіший провулок зі старовинними будинками, де вдень почувеш хіба що спів птахів і поодинокі кроки перехожих, а вночі – уночі не почувеш нікого й нічого. Тому що вже якщо і вдень сюди мало хто навідується, то вночі й поготів.

На одній із таких вуличок і мешкають уже майже п'ятдесят років Анна та Альберт Вернери. Їхня простора квартира розташована в симетричному п'ятиповерховому особняку з блакитним фасадом у стилі бароко, зведеному в позаминулому столітті в самому кінці провулку Шварца. Відрахуйте чотири вікна на останньому поверсі між пілястрами правого крила старого будинку – ось там-то й мешкає подружжя Вернерів.

А з південно-західного боку їхньої квартири знаходиться тераса, із якої видно дахи розташованих нижче по пагорбу будинків, і на яку, на жаль,

відкривається, позбавляючи всілякої приватності, краєвид із вікон сусіднього, побудованого років із десять тому бізнес-центру. Утім, якщо в людини немає зловісних таємниць, які сковують душу, то навряд чи її здатен збентежити чийсь чужий і зацікавлений погляд очей.

Вікна спальні й кухні виходять на північний схід і вранці тут сонячно. Зараз майже десята ранку. Альберт і Анна давно прокинулися і лежать із книгами в руках. Анна полюбляє сентиментальну літературу, над якою можна поплакати. Альберт читає все підряд, але особливо йому подобається фантастика – жанр, який крім іншого дозволяє в дотепній, абстрактній і не дидактичній формі відобразити абсурдні жорстокості людського суспільства.

Альберт уже зо дві хвилини дивиться на один і той самий абзац, намагаючись упіймати якусь думку. Зрештою, він зітхає і ставить книгу на груди будиночком.

– Знаєш, що я зараз усвідомив?

Анна повертає до нього голову:

– Що?

Альберт зволікає.

– Що я більше вже не годен займатися сексом.

Анна розсіяно дивиться на нього поверх окулярів.

– Хіба це новина? Ми вже скільки років навіть і не намагалися.

– Але я цим зовсім не переймався. А тепер раптом усвідомив, що з цією частиною життя покінчено назавжди.

Анна розмірковує кілька секунд і твердим тоном виносить вердикт:

– Головне, не думай помирати раніше за мене, Альберте, – і продовжує читати.

Навколо очей Альберта з'являються лагідні зморшки.

Тема смерті є чимось із розряду табу для Анни – принаймні тема смерті Альберта. Вона відчайдушно сподівається відійти першою, хоча статистика тривалості життя не на її боці. Проте Анна лукавить. Наприклад, накладаючи їжу на тарілки за обідом, вона кожен раз насипає чоловікові побільше салату, а собі побільше смаженого й шкідливого, щоб таким чином поступово зрівняти шанси.

Альбертові майже сімдесят п'ять, він колишній лікар. Мініатюрна й витончена Анна на три роки молодша за нього. Колись вона була скрипалькою та грала в філармонії, але після народження дітей переключилася на сім'ю, перестала виступати й лише іноді брала учнів. У неї довге сиве волосся, її гарне обличчя поцятковане тонкими зморшками. Вони з Альбертом із тієї породи людей, які в старості мають прекрасний вигляд.

Після сніданку Альберт бере з комори ящик з інструментами та йде до вітальні. Тут дві стіни від підлоги до стелі займають стелажі з книгами та платівками. Альберт розпочав колекціонувати платівки ще замолоду й непохитно не зраджував своєму захопленню, коли інші переключилися на бобіни, касети, компакт-диски та цифрові носії. Нарешті, справжні меломани повернулися до вінілу, і велика фонотека Альберта знову опинилася в тренді. Тепер їхні гості мрійливо мружаться й усміхаються з виглядом витончених поціновувачів аналогового звуку, коли він ставить голку на лиснючу поверхню чорного диска і з динаміків виривається характерне поскрипування. Років із двадцять тому чи не ті ж гості зверхньо говорили йому, що компакт-диск ніколи не дає стільки шумів. Проте Альберт, звісно, не став би їм про це нагадувати.

На обідньому столі на Альберта чекає праска. Учора вона перестала вмикатися, і Анна попрохала чоловіка глянути чи можна щось зробити. І в наступні дві години Альберт зміг дещо зробити, а саме: розкрутити праску й розібрати її на найдрібніші деталі, перевірити тестером мережевий шнур і кнопки, зачистити всі можливі контакти та, нарешті, зібрати заново. Праска єхидно підморгнула індикаторною лампочкою і не запрацювала.

Альберт зітхає та йде на терасу. Він бере лійку з відстояною водою й поливає дикий виноград. Як уже було зазначено, із тераси відкривається краєвид на центр Постшварца. Лише з правого її боку, того, який ближче до торця будинку, височить суцільна й глуха зелена стіна. Тут встановлена спеціально зварена конструкція, на якій Альберт і Анна зростили дику лозу. Улітку вона створює приємний затінок, але головне те, що увесь рік вона затуляє вид на двір установи праворуч від їхнього будинку – ізолятора

тимчасового затримання, обгородженого парканом із колючим дротом. За іронією долі, саджанці, які продав Анні не надто сумлінний продавець, виявилися не того сорту, і коли ліана підросла, на ній рясно висипали колючки.

Удень телефонує Джейк, син Альберта та Анни, цікавиться, як справи, і повагавшись, запитує батька, чи можна приїхати увечері поговорити з ним.

Після обіду Альберт повертається до праски та розбирає її заново. На цей раз він попередньо вивчає всілякі статті й відео з ремонту прасок в інтернеті.

Самуель з'являється рівно о п'ятій пополудні. На кавовому столику у вітальні стоїть шахівниця з розкиданими по полю фігурами – вони вже кілька днів не можуть завершити цю партію. І дошка, і фігури на ній – непрості. Альберт колекціонує олов'яних солдатиків і в нього є кілька комплектів для гри в шахи. Цього разу на дошці борються армії Наполеона й фельдмаршала Веллінгтона. Самуель любить чи то відволікати, чи розважати Альберта історіями та роздумами, за якими зазвичай йдуть дискусії, і гра затягується іноді на кілька зустрічей. Проте ні Альберт, ані Самуель давно нікуди не поспішають.

Самуель високий на зріст, ходить, спираючись на тростину, тягнучи праву ногу. У нього шляхетне, фактурно покреслене зморшками обличчя, сиве волосся по плечі й чорні очі – причому одне косить.

Самуель – найвірніший давній друг Альберта. Якщо точніше, друзями вони вважалися далеко не завжди, але завжди були частиною життя один одного. Зростали разом, в одній компанії, і замолоду у всьому конкурували. Наприклад, за увагу Анни – принаймні так стверджує Самуель. Альберт переконаний, що жодної конкуренції той йому не складав і скласти не міг, але якщо хтось запитує Самуеля в присутності Альберта, чому він так і не одружився, Сем дивиться на свого товариша з гордим виглядом пригнобленої цнотливості.

До того часу, коли активні фази їхнього життя завершилися, і вони пішли на спокій, решта товаришів із їхнього кола спілкування дивним

чином розсмокталася. Хтось помер, хтось виїхав, про когось просто забули. І в останні роки життя Альберт з Самуелем дуже зблизилися та регулярно проводили вечори за шаховою партією.

Увійшовши до вітальні, Самуель відразу піднімає одну брову. Накульгуючи, він обходить навколо столу й правим оком дивиться перед собою, а лівим роздивляється деталі розібраної Альбертом праски.

– Еле, мій любий друже, розкрий мені загадку буття. Якого біса ти не віддаси її в ремонт?

– Не згадуй біса, – усміхається Альберт.

Самуель падає в крісло.

Хвилин зо п'ять вони витріщаються на дошку, пригадуючи, хто ходив останнім і яка, в цілому, розстановка сил. Як і зазвичай, вона приблизно однакова.

Вони грають на одному рівні та програють один одному чітко по черзі, кожен раз удаючи, що піддаються виключно з поваги до суперника.

Самуель рухає пішака, дивиться на дошку кілька хвилин, потім розпочинає нетерпляче соватися в кріслі, і те рипить. Альберт бурчить:

– Ти заважаєш мені думати.

– У мене до тебе філологічне питання, – каже Самуель.

Альберт приречено зітхає.

– Як ти думаєш, “людина” й “людяність” – це спільнокореневі слова?

– “Людина” та “людяність”, Самуелю, – це, безперечно, спільнокореневі слова, – Альберт відповідає терпляче й заохочувально, як учитель учневі, котрий подає надії, але все ж тупуватому. І рухає слона.

– Але хіба людяність не має на увазі щось гарненьке? Чесноти, любов, співчуття та інше таке, що, м'яко кажучи, недостатньо повно передає сутність людини?

– Ти ж мені поставив, гм, філологічне питання?

– Не чіпляйся, я тобі поставив запитання про сенс.

Альберт знає, до чого веде Самуель. Філософське словоблуддя було улюбленим заняттям його друга, який нудьгував на пенсії, і він регулярно провокував затяті суперечки, в ході яких прагнув спростувати всі загальноприйняті точки зору, включаючи іноді й власні.

– Я вважаю, що людина не повинна погоджуватися зі своїми негативними рисами й схвалювати їх, Семе.

– Хіба ж констатація факту означає схвалення? Якщо ти говориш, що чорне – це чорне, невже це свідчить, що ти його схвалюєш?

– Семе, що це ти так розхвилювався?

– Я спокійний.

– Ти розхвилювався.

– Гаразд, гаразд, я розхвилювався. Сьогодні доки я спав, у мене права сторона тіла заніміла, і я не міг рухати нею з пів години після того, як прокинувся.

– Тобі потрібно відвідати лікаря.

– Ти лікар.

– Я не той лікар.

– Через тебе я помру, не знайшовши відповіді на свої питання. Відповідай.

Альберт заочує очі.

– Для руху потрібні два полюси, добро та зло, і добро повинно залишатися символом людського, того, до чого варто прагнути.

– Добре, добре, я по-іншому поставлю питання. Скільки ще потрібно спостерігати за історією людства, щоб зрозуміти, що світлі ідеали – це slogani для плакатів, які так чи інакше завжди виявляються військовими? Хіба не можна визнати, що люди – тварюки набагато гірші за інших тварин, а не вдавати з себе втілену цнотливість? Тоді слова типу “людяність” не мали б такого брехливого значення.

– Це моральні орієнтири.

– Чому б їх не називати так, щоб відразу було зрозуміло, що це щось уявне, ідеалістичне, а не використовувати слова, спільнокореневі з реальними явищами, приписуючи їм таким чином хибні смисли?

– Я зрозумів. Ти, Семе, ідеаліст.

– Я – ідеаліст?! Я виступаю проти ідеалістів, за те, аби називати недосконалі речі недосконалого світу справжніми іменами, а не виставляти їх у кращому, проте ілюзорному світі.

– Так, тому ти й ідеаліст. Ти захищаєш ідеальну правду супротив відносної.

Самуель кілька секунд дивиться на Альберта, усміхненого одними куточками очей, з майже непідробним обуренням, а потім лукаво посміхається й каже:

– Я маю, пане, поставити вам шах.

І рухає туру.

Близько дев'ятої приїздить Джейк. Цілує матір, обіймає батька і проходить за ним до кабінету. Альберт сідає в крісло, а Джейк стоїть біля дверей на терасу, засунувши руки в кишені. Йому сорок років, середнього зросту, підтягнутий. Витончені риси обличчя, глибоко посаджені зелені очі, ніс із горбинкою, рвучкі, але точні рухи. Джейк пішов за батьком, яким завжди захоплювався, вивчився в медичному інституті та став гарним хірургом. Нарешті він перериває тишу.

– ЕКО знову не допомогло.

Альберт тихо зітхає.

Джейк десять років одружений із Сарою, яка молодша за нього на п'ять років. Перші роки шлюбу вони вважали, що зарано думати про дітей, а після двох років безрезультатних спроб пішли обстежитися. Виявилось, що в Сарі дуже незначна ймовірність завагітніти самостійно, і вони двічі робили екстрапоральне запліднення. Для Сарі, яка дуже погано переносила гормональну терапію, ці дві невдалі спроби стали сильним ударом. І Альберт не знав, що вони робили третю.

– Ембріон прижився, і ми сподівалися, що все буде гаразд. Уже сьомий тиждень минав, я планував, що незабаром розповім вам... Але позавчора стався викидень.

– Мені дуже, дуже шкода, Джейку... Які у вас є варіанти?

– Сара зараз... у тяжкому емоційному стані. Вона не хоче більше пробувати. І категорично проти використання сурогатної матері.

– Тоді залишається тільки всиновлення?

Джейк деякий час мовчить.

– Я вчора подумав... Спало на думку. Я кохаю Сару, і разом із тим у мене з'явилися сумніви. Від якоїсь іншої жінки я міг би мати дітей.

Джейк повертається до Альберта й дивиться вичікувально. Той похмуро й мовчки вирячився на свої руки. На обличчі в Джейка відображається розпач, і він каже:

– У вас же з мамою теж довго не було дітей?

– Ти з'явився через десять років... Так, не одразу.

– А у тебе ніколи... Гм, я хочу поставити абсолютно ідіотське питання, мабуть, я просто перевтомився останнім часом.

Альберт зітхає.

– Любий мій. Якби – теоретично – ми з твоєю мамою не могли мати дітей, і при цьому мали можливість зробити щасливою дитину з сиротинця, у якої немає батьків, – хіба це рішення не було б краще, ніж розлучення? Як би себе почувала жінка, яка й так страждає через те, що не може мати дітей, якби я її покинув із цієї причини?

Джейк вдячно усміхається і хитає головою.

– Дякую, батьку. Ти маєш рацію. Це якраз те, що мені потрібно було почути.

Джейк їде, відмовившись від вечері, і Анна з Альбертом готуються до сну. Альберт йде в кабінет і традиційно перевіряє лоти, які цікавлять його на інтернет-аукціоні: раритетний альбом Джима Моррісона так і не з'явився в продажу, такі речі взагалі нечасто продають, проте Альберт не втрачає надії. Він підвищує свою ставку на придбання олов'яної фігурки англійського лучника ручної розмальовки, закриває кришку ноутбука та йде до спальні.

Уночі йому сниться війна.

Альберт йде на північ Постшварца, що став полем бою, а назустріч йому біжать солдати. Це захисники міста, вони відступають і відчайдушно волають, вони втікають від чогось страшного. У будинок метрів за п'ятдесят попереду Альберта потрапляє снаряд, і на бруківку бризкають шматки металу та скла. Його приголомшує вибухом, двоє або троє солдатів падають поранені, проте він продовжує повільно йти вперед – туди, де

ховається те, що їх так настрахало, звідки все голосніше чути вибухи й зростає невиразний шум, що наводить жах.

Він проходить повз поранених, які лежать на землі та благають про допомогу, але йому треба поспішати, йому життєво важливо знайти щось, і він поки не розуміє, що саме. Альберт проходить повз руїни будівлі, де колись була мерія. Через квартал від неї знаходиться житловий будинок із побитим снарядами фасадом, він пригадує, що колись бував там, але не пам'ятає, коли й чому. І тепер йому неодмінно потрібно потрапити в цей будинок – ось воно! – адже там знаходиться те, що він повинен знайти.

Альбертові залишається метрів із тридцять до будівлі, коли з бічних вулиць вибігають ворожі солдати. Через мить вони змикаються в щільну стіну та рушають на нього, він встромлюється та проштовхується крізь них, б'ючись об приклади їхніх рушниць, здираючи шкіру об їхню амуніцію, холодіючи від палаючих жорстокістю поглядів. Це не стрункі лави, що марширують. Це дуже щільна маса, яка складається з елементарних частинок речовини ненависті й хаотично рухається в певному напрямку.

Нарешті Альберт проривається до будинку, ввалюється у двері й зупиняється на кілька секунд, намагаючись перевести подих та зі стиснутим серцем дивлячись на сірий войовничий натовп.

Альберт піднімається вгору непевно знайомими сходами цього покинутого й нашвидкуруч розграбованого мародерами будинку. На третьому поверсі повертає ліворуч і йде до необхідної йому квартири. Двері відчинені. Вітальня чорна й порожня, стіна на вулицю наполовину зруйнована вибухом. У кухні теж нікого, але ось вона – спальня. Тут, на ліжку, лежить молода жінка. Альберт здригається, упізнаючи її. Вона вже мертва, ліжко просякнуто кров'ю, на спині її – рвана рана.

Жінка згорнулася калачиком навколо маленького тіла, яке вона намагалася прикрити собою й захистити – немовля місяців трьох від народження. Шум із вулиці зростає. Альберт обережно кутає сплячу дитину в пелюшку, бере на руки, притискає до грудей і йде вниз. Йому треба потрапити на південь міста.

Він зупиняється біля дверей і, зробивши глибокий вдих, знову пірнає в потік збожеволілих солдатів, і ця вируюча ріка підхоплює його та несе. Вони теж йдуть на південь, щоб знищити те єдине місце, де він може сховатися, але він сподівається, що їм це не вдасться. Альберт зауважує, що дівчинка прокинулася й дивиться на нього серйозними та всезнаючими очима. Зціпивши зуби, він продирається крізь людське місиво, коли раптом отримує удар прикладом гвинтівки по голові й на мить втрачає орієнтацію, і тоді в нього виривають із рук дитину, і рух натовпу закручує його в якийсь вир, а він намагається повернутися та знайти дівчинку, його знову б'ють, і він падає й опиняється внизу, серед тисяч солдатських чорних чобіт.

І тоді він бачить її – метрів за десять майорить мереживна пелюшка. Її топчуть брудні чорні чоботи, її порцелянове личко зблідло й застигло, дитя мертве.

Альберт прокидається з криком.

Зміст

Замість прологу

Частина I. Невідворотність

Розділ 1. Ітан

Розділ 2. Нічого страшного

Розділ 3. Оксамитовий захід

Розділ 4. До моря

Розділ 5. Особливий день

Розділ 6. Що сталося з Богом

Розділ 7. Час і відстань

Розділ 8. Клятві прикмети

Розділ 9. Антецедент

Частина II. Світ навиворіт

Розділ 10. Гіпоксія

Розділ 11. Жити не можна померти

Розділ 12. Внутрішня ізоляція

Розділ 13. Точка біфуркації

Розділ 14. Місис Броколі

Розділ 15. Сепарація

Розділ 16. Сіра людина, біла людина

Розділ 17. Любов варта бути чимось кращим

Розділ 18. Тліюче вугілля

Частина III. Синоніми до слова «життя»

Розділ 19. Грань

Розділ 20. Коли все летить у прірву, або $4 + 3 = 7$

Розділ 21. Як жити роздягненим у переповнених містах

[Розділ 22. Не вільне падіння](#)

[Розділ 23. Він плавить моє серце](#)

[Розділ 24. Вихід у чорне](#)

[Розділ 25. Крила](#)

[Розділ 26. Le mamie](#)

[Розділ 27. Бог не грає по-чесному](#)

[Розділ 28. Паралельні прямі](#)

[Розділ 29. Не проганяй того, хто прийшов](#)

[Розділ 30. Хто обдурив тих, які довірилися](#)

[Замість епілогу](#)

[Зміст](#)